

1
29/1981

Slovenský národopis

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

HP 7

Na obálke: Ludová rozprávačka a poetka Judita Urbanová, narodená 29. apríla 1900 v Lipovci – slúžka, neskoršie roľníčka, a Ondrej Urban, narodený 21. januára 1900 na Slizkom – vápeničiar, košíkár, roľník, robotník. Z pripravovanej zbierky dr. Márie Prasličkovej „Spomienky a poézia Judity Urbanovej“. Foto Gabriel Kladek

HLAVNÁ REDAKTORKA
Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA
Viera Gašparíková

REDAKČNÁ RADA
Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová,
Igor Krišteľ, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera
Nosálová, Adam Pranda, Antonín Robek

1

29/1981

***Slovenský
národopis***

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

VEDA

VYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

BRATISLAVA

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com
www.cejsh.icm.edu.pl
www.cceol.de
www.mla.org
www.ulrichsweb.com
www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

ŠTÚDIE

Milan Leščák: Seminár „Žánre folklórnej prozaickej tradície v súčasnosti“ (úvod) 5

Viera Gašparíková: Problematika špecifickosti prozaických druhov a súčasné ústne podanie 6

Ján Michálek: Spomienkové rozprávanie a spomienková literatúra . . . 17

Dušan Ratica: K charakteristike poverového rozprávania 23

Mária Kosová: Kategória rozprávača folklórnych žánrov 29

Libuše Volbrachtová: Úloha jednotlivce jako nositele folklórnej tradície 35

Dagmar Klímová: Soudobá tradície jako podklad rekonstrukce folklóru starších epoch 42

Bohuslav Beneš: Žánrové příznaky slovesných projevů zvykoslovného cyklu 51

Milan Leščák: O asimilácii foriem kontaktnej a technickej komunikácie . 59

Antonín Satke: Na okraj lidové anekdoty 65

Peter Liba: K niektorým otázkam typológie príjemcu folklórneho textu . 71

Viliam Marčok: Folklórna próza a dieťa (súčasná prax, stav a perspektívy bádania) 82

Marta Šrámková: Funkce vyprávění u školní mládeže 89

Václav Hrníčko: Cesty působení folklórnej a nefolklórnej prózy na dětský kolektiv a formování jeho vypravěčského repertoáru 96

Vilmos Voigt: Otázky folklorizmu a detského folklóru v súčasnom skúmaní folklóru 101

Zora Vanovičová: Detský folklór a vplyv hromadných oznamovacích prostriedkov 107

MATERIÁLY

Josef Jančář: Lidová výroba a její vývojové proměny 112

DISKUSIA — GLOSÝ

Zora Rusnáková: Skice k systémovému vymedzeniu etnografie 123

ROZHLADY

Za Christom Vakarelskim (Ján Podolák) 136

RECENZIE A REFERÁTY

Dítě a tradice lidové kultury (Marta Sigmundová) 139

V. Olivová: Lidé a hry (Soňa Švecová) 141

J. Máchová: Úloha rodiny v socialistické společnosti (Viera Pilátová) . 142

J. Okrucký—V. Kautman: Výtvarník a dřevo (Jarmila Paličková-Pátková) 143

Problémy etničeskoj geografii i kartografii (Peter Slavkovský) 144

Narodna tvorčist ta etnografija (Mikuláš Nevrlý) 146

L. Ch. Feoktistova: Zemledelje u Estoncev 18 — načalo 20 v. (Peter Slavkovský) 148

Š. Š. Gadžijeva: Očerki istorii semji i braka u Nogajcev 19 — načalo 20 veka (Viera Pilátová) 150

A. A. Žaborjuk: Ukrajinjskij žyvopys

doby sereďnovyččja (Mikuláš Mušinka)	151
A. D. Dridzo: Etnokulturnyje processy v Vest-Indii (Jaroslav Čukan)	152
Wieś Rudawa i jej okolice (Jarmila Paličková-Pátková)	154
A. Zambrzycka-Kunachowicz: Zwyczajowe formy spólzycia społecznego (Jarmila Paličková-Pátková)	155
E. Siatkowska: Zachodniosłowiańskie zawołania na zwierzęta (Rudolf Šrámek)	157
T. Hofer — E. Fél: Magyar népművészet (Izabela Danterová)	158
L. Takács: Irtásgazdálkodásunk emlékei (Soňa Švecová)	160
A magyar tanyarendszer múltja (Soňa Švecová)	161
K. Kumer: Etnomuzikologija (Soňa Švecová)	162
K. Ranke: Die Welt der einfachen Formen (Karel Horálek)	164
M. Ivanová-Šalingová — Z. Maníková: Slovník cudzích slov (Viera Gašparíková)	166
Výzva Výboru Matice slovenskej	167

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

Милан Лешчак: Семинар „Жанры фольклорной прозаической традиции в современности“ (введение)	5
Вера Гашпарикова: Проблематика специфичности прозаических видов и современное устное исполнение	6
Ян Михалек: Рассказы-воспоминания и литература воспоминаний	17
Душан Ратица: К характеристике поверий	23
Мария Косова: Категория рассказчика фольклорных жанров	29
Либуше Волбрахтова: Роль индивида как носителя фольклорной традиции	35
Дагмар Климова: Современная традиция как основа реконструкции фольклора старших эпох	42
Богуслав Бенеш: Жанровые признаки словесных проявлений обрядового цикла	51
Милан Лешчак: Об ассимиляции форм контактной и технической коммуникации	59
Антонин Сатке: По поводу народного анекдота	65

Петер Либа: К некоторым вопросам типологии воспринимающего фольклорного текста	71
Вильям Марчок: Фольклорная проза и ребенок (современная практика, состояние и перспективы исследования)	82
Марта Шрамкова: Функция рассказывания у учащейся молодежи	89
Вацлав Грничко: Пути воздействия фольклорной и нефольклорной прозы на детский коллектив и формирование его репертуара рассказывания	96
Вилмош Воигт: Вопросы фольклоризма и детского фольклора в современном исследовании фольклора	101
Зора Вановичова: Детский фольклор и влияние на него средств массовой коммуникации	107

МАТЕРИАЛЫ

Йосеф Янчарж: Народное производство и его эволюционные изменения	112
--	-----

ДИСКУССИЯ — ГЛОССЫ

Зора Руснакова: Эскизы к системному разграничению этнографии	123
--	-----

ОБЗОРЫ

Памяти Христа Вакарелского (Ян Подлак)	136
--	-----

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

INHALT

STUDIEN

Milan Leščák: Das Seminar „Die Genres der prosaischen Folkloretradition in der Gegenwart“ (Einleitung)	5
Viera Gašparíková: Zur Problematik des spezifischen Charakters der Prosagattungen und die heutige mündliche Überlieferung	6
Ján Michálek: Die Erzählung aus der Erinnerung und die Memoirenliteratur	17
Dušan Ratica: Zur Charakteristik der abergläubischen Erzählungen	23
Mária Kosová: Die Kategorie des Erzählers von Folklorewerken	29
Libuše Volbrachtová: Die Rolle des Individuums als Träger Folkloretradition	35

Dagmar Klímová: Die heutige Tradition als Unterlage zur Rekonstruktion der Folklore früherer Epochen	42
Bohuslav Beneš: Die Gattungsmerkmale der literarischen Äusserungen im Brauchtumszyklus	51
Milan Leščák: Die Assimilation der Formen der Kontakt- und der technischen Kommunikation	59
Antonín Satke: Einige Randbemerkungen über den Volkswitz	65
Peter Liba: Einige Fragen zur Typologie der Rezeption von Folkloretexten	71
Viliam Marčok: Die Folkloreprosa und das Kind (Heutige Praxis, Zustand und Perspektiven der Forschung)	82
Marta Šrámková: Die Funktion des Erzählens bei der Schuljugend	89
Václav Hrníčko: Die Wirkungswege der Folklore- und der Nichtfolkloreprosa auf das Kinderkollektiv und auf die Formung seines Erzählrepertoires	96
Vilmos Voigt: Fragen des Folklorismus und der Kinderfolklore in der heutigen Folkloreforschung	101
Zora Vanovičová: Die Kinderfolklore und der Einfluss der Massenmedien auf die Kinder	107

MATERIALIEN

Josef Jančář: Die volkstümliche Produktion und ihre Wandlungen	112
--	-----

DISKUSSION — GLOSSEN

Zora Rusnáková: Die Skizzen zur Systemdefinition der Ethnographie	123
---	-----

RUNDSCHAU

Christo Vakarelski ist gestorben (Ján Podolák)	136
--	-----

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

CONTENTS

ARTICLES

Milan Leščák: The Seminar "Genres of the Folklore Prosaic Tradition in the Present" (Introduction)	5
---	----------

Viera Gašparíková: Problems of the Specific Character of the Prosaic Kinds and the Present Tradition	6
Ján Michálek: The Remembrance Narration and the Memoirs	17
Dušan Ratica: On the Characteristic of the Superstition Narration	23
Mária Kosová: The Category of the Folklore Genres Teller	29
Libuše Volbrachťová: The Role of an Individual as a Bearer of the Folklore Tradition	35
Dagmar Klímová: The Present Tradition as a Support for the Reconstruction of the Older Epoch Folklore	42
Bohuslav Beneš: The Genres' Marks of the Literary Expressions of the Custom Cycle	51
Milan Leščák: On the Assimilation of the Forms of the Contact and Technical Communication	59
Antonín Satke: The Folk Anecdote	65
Peter Liba: Some Questions on the Typology of the Receiver of the Folklore Text	71
Viliam Marčok: The Folklore Prose and the Child (Present Practice, State and Research Perspectives)	82
Marta Šrámková: The Function of Narration with School Youth	89
Václav Hrníčko: Ways of Action of the Folklore and Nonfolklore Prose on the Children Collective and on the Forming of its Narrative Repertory	96
Vilmos Voigt: Questions of Folklorismus and Children Folklore in the Present Research of Folklore	101
Zora Vanovičová: The Children Folklore and the Influence of Mass-media	107

VARIOUS MATERIAL

Josef Jančář: The Folk Production and its Developing Changes	112
--	-----

DISCUSSION

Zora Rusnáková: The Outline for the System Determining of the Ethnography	123
---	-----

COMMENTARY

Christo Vakarelski is dead (Ján Podolák)	136
--	-----

BOOKREVIEWS AND REPORTS

O ASIMILÁCIÍ FORIEM KONTAKTNEJ A TECHNICKEJ KOMUNIKÁCIE

MILAN LEŠČÁK

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Jedným z najdôležitejších kritérií určujúcich špecifickosť predmetu bádania folkloristiky, ktoré zaujalo vedcov všetkých generácií a škôl, je opozícia ústna komunikácia — technické komunikačné formy. Najvýraznejšie sa prejavil tento princíp odlišenia vo vzťahu k písomnej kultúre, zjednodušenejšie k literatúre. Rozvoj prostriedkov masovej komunikácie, najmä rozhlasu a televízie, akoby priestor medzi kontaktnou a technickou komunikáciou ešte prehĺbil. Nie je to však tak. Ak si premietneme tento vyvíjajúci sa vzťah do súčasnosti a analyzujeme vzťahy medzi kontaktnými formami komunikácie a masovokomunikačnými prostriedkami zisťujeme, že folkloristika akoby cez bočné vrátka vlastnej ortodoxnosti vpustila pochybnosti o ústnej čistote folklóru a prezieravo rozšírila pole o novšie aspekty, ktoré si vynucuje miesto a fungovanie folklóru v rôznych vzťahoch k iným formám kultúry. Vynára sa otázka, ako folklór spolupôsobí na ovplyvňovanie kultúrneho vedomia v jeho integrovaných polohách.

Preto sa už dávnejšie do oblasti folkloristiky votrela tzv. polofolklórna tvorba (napr. jarmočná pieseň, knižky ľudového čítania, písaná vinšovnícka tvorba, veršované a vystrihované listy a mnoho ďalších prejavov), ktorá zostala

niekde na polceste k literatúre, alebo len písomná forma tieto prejavy ozvláštnila a posunula akoby na okraj folkloristického záujmu.

Ak sa však postaví problém vzťahu folklóru a literatúry do zorného uhla kulturologie zisťujeme, že sa veci javia v inom svetle. Ak totiž začneme analyzovať celú oblasť písaného slova pokrývajúcu sféry medzi folklórom a literatúrou z hľadiska významových a výrazových kritérií literatúry zistíme, že sa vydelí časť, ktorá jednoznačne inklinuje k folklórnym formám, iná časť takejto literárnej tvorby tvorí samostatnú oblasť — insitnej, amatérskej, populárnej literatúry, či ďalších skupín a podskupín, ktoré by si mala všimnúť najmä sociológia literatúry.

Nikto z folkloristov nepopieral, že vzájomné vzťahy medzi folklórom a literatúrou existovali, no nikto nepovedal do akej miery a ako sa prepletajú ich formy komunikácie. Vzájomný vzťah sa vždy skúmal v procese dvoch paralelných autonómnych prúdov. Sme ochotní už dávno pripustiť, že tradovanie betlehemskej hry v písomnom zázname je vlastne cez tri generácie folklórnou invariantnou formou. Že domáce zošity textov, či incipitov folklórnych piesní fungovali ako pomôcka pri udržiavaní a stabilizácii repertoárov, ale aj to, že

Dobšinského rozprávky mali evidentný vplyv na ustálenie určitých motivických i štýlotvorných prvkov prozaického folklóru. Tieto príklady z nášho súčasného hľadiska, už z klasického obdobia existencie folklórnych systémov, nás donútili priznať, že nie každá písomná forma je svojou komunikačnou odlišnosťou v antagonistickom vzťahu k folklóru. Práve naopak, prostriedky technickej komunikácie napomáhali utvárať dobové uvedomovanie si folklórnych hodnôt.

Je potrebné ešte poznamenať, že z poznávacieho hľadiska sú to často rovnako cenné doklady ako písomné zápisy folkloristov, ukryté v archívoch, ktoré pritom berieme ako neomylný folklórny prameň. Dostali sme sa ku konštatovaniu, že písomná podoba folklórnych motívov, piesní, veršovačiek, knížiek ľudového čítania, kalendárov a pod., mala v tradičnom prostredí nasledovné folklorizačné funkcie:

a) stabilizovala lokálny, či regionálny repertoár,

b) ovplyvňovala jeho uchovávanie v pamäti,

c) pomáhala formovať motivickú a štýlovú pestrosť.

Okrem individuálneho prednesu takéhoto prototextu, resp. jeho ústneho variantu plnila teda vo folklórnej tradícii takú istú úlohu, ako folklórny text uchovaný napr. v pamäti náhodného rozprávača, ktorý text priniesol, niekoľkokrát vyrozprával, a putoval ďalej. I keď priznávame, že najdôležitejším momentom nie je proveniencia, ale folklorizácia cudzieho folklórneho faktu, v praxi sa snažíme vidieť folklór radšej v skúmavkovo čistej podobe.

S takouto funkciou písanej literatúry sme sa v minulosti stretávali často. Ešte častejšie sme sa stretávali s intervenciou folklóru do oblasti literatúry, a neskôr aj do iných komunikačných foriem. I pre tento transformačný proces sa ujal termín odvodený od slova folklór — *folklorizmus*. Ako vidieť, komplexné

kultúrne chápanie „folklórneho“ ako súčasťi národnej kultúry je rámcované inými súradnicami, prekračujúcimi kontaktné komunikačné formy.

Tento vzájomný vzťah folklorizácia — folklór — folklorizmus svedčí o asimilácii foriem technickej komunikácie a ústnej komunikácie, pretože z hľadiska funkcie technickej komunikácie v prostredí existencie folklóru je táto neoddeliteľnou súčasťou rozvíjania folklórnej tradície. Jednou zo základných úloh folkloristiky zostane rozlišovanie rôznych vrstiev tzv. kolektívneho folklórneho vedomia. A to tak na základe analýzy komplexných repertoárov, ako i analýzy motivácie jeho osvojenia.

V akom bode vlastne končí proces folklorizácie ústnej či technickej informácie, ktorú kolektívna pamäť nepoznala, ale ktorá sa i napriek tomu postupne stáva súčasťou kolektívneho vedomia cez aktuálne kolektívne poznanie? Ako príklad nám môže poslúžiť vplyv rozhlasu a televízie na zmeny v súčasných spevných repertoároch.

Proces štrukturácie repertoárov nebol a nie je jednorázový a nemožno ho merať ani dĺžkou pretrvania v kolektívnej pamäti, ani synchronnou frekvenciou. Hlavným kritériom zostane asi proces výrazovej a významovej konvencionalizácie, t. j. ako obdobný proces tvorby v jazyku (idiolektickosť-sociolektickosť).

Tak si vysvetľujeme i formy tradovania súčasného rozprávania, kedy procesom folklorizácie a postupnej konvencionalizácie prechádza nielen rozprávanie o konkrétnych historických udalostiach, ale aj obdobné témy, ktoré rozprávači poznajú sprostredkované z literatúry. Na druhej strane sa folklórne podnety spracúvajú umelecky a sú šírené prostriedkami technickej komunikácie. Technická i kontaktná komunikácia vytvárajú takto vyššie významové syntetické celky v širších kultúrnych kontextoch, najčastejšie v kontexte národnej kultúry (napr. časť štúrovskej li-

teratúry a folklórna tradícia, v súčasnosti časť literatúry a spomienkové rozprávanie o SNP, humoristické, anekdotické rozprávanie a anekdoty z časopisov, rozhlasu, televízie a pod.).

Tam, kde vznikajú priesečníky a prekryté polia, keď sa na cyklizačnom procese zúčastňujú rôzne komunikačné formy, hovoríme o ich asimilácii.

Ďalším príkladom je vzťah sekundárnych foriem existencie a šírenia folklóru v masovokomunikačných prostriedkoch (folklorizmus), kedy máme do činenia s folklórnymi impulzmi pretavenými prostredníctvom zákonov masovej komunikácie, ktorá má nesporne obrovský dosah na budovanie predstáv o folklórnej tradícii (najmä o jej archaických formách), a prispieva k celonárodnej integrácii takéhoto poznania. To na jednej strane. Na druhej strane však aktívne ovplyvňuje vlastné autentické lokálne tradície. Už viacerí bádatelia poukázali na to, že existuje proces folklorizácie folklorizmu.

Tento proces v určitých momentoch znovu odhaľuje postupnú asimiláciu foriem kontaktnej a technickej komunikácie. Výraznejšie uvidíme tieto asimilačné tendencie kontaktných a technických foriem v budúcich etapách vývinu rôznych vrstiev existencie folklóru. Táto úvaha však smeruje k jednej zásadnej otázke: ako sa javí paleta komunikačných systémov a ich kombinácií pri skúmaní vyšších, syntetickejších foriem etnokultúrnej tradície?

Ako príklad možno uviesť stručnú analýzu vzájomných komunikačných vzťahov pri vytváraní národno-reprezentatívneho kultúrneho chápania jánošíkovej tradície, na ktorom sa zúčastňovala ústna slovesnosť, ako aj iné umelecké druhy i mnohé ďalšie kultúrno-spoločenské faktory.

Je nesporné, že geneticky je jánošíkovská tradícia spojená s ústnou slovesnosťou, hoci literatúra i iné umelecké

žánre ju dotvorili na kvalitatívne vyšší národno-reprezentatívny obraz. Proces tohoto dotvárania je permanentný. Koncom 18. storočia bola literárna tvorba príliš vzdialená od ľudového poňatia jánošíkovej folklórnej tradície. Len postupne začala preberať folklórne prvky, ktoré však pretvárala do rôznych umeleckých podôb a rozšírila ich spoločenský význam.

Ľudové revolučné jadro jánošíkovej tradície jednoznačnejšie odkrylo výtvorné umenie. Každý z pokusov zmocniť sa jánošíkovej tradície pripomína variačný proces a jeho postupnú kryštalizáciu.

Národno-reprezentatívny obraz sa podarilo synteticky uchopiť M. Fričovi vo filme *Jánošík*, ktorý možno chápať ako prejav dobového folklorizmu, jeho blízkosť folklórnemu chápaniu ho však radí medzi najvýraznejšie zdroje folklorizácie v ľudovej prozaickej tvorbe. Po pseudoromantických románových pokusoch je to kvalitatívne nová interpretácia ľudovej tradície. Autor si z nej vybral nielen motívy, ale podčiarkol práve jej revolučnú ideu. Ako príklad vyššej syntézy „ľudových“ tradícií (teda nielen úzko folklórnych) je potrebné uviesť symbolické premietnutie sa tejto idey v agitačnej práci počas SNP (vznik „jánošíkovských družín“).

Takýto národno-reprezentatívny základ syntetického chápania určitej tradície umožňuje rôzne podoby jej interpretácie, od heroizácie až po humoristické ladenie.

To sa však už vymyká z kompetencie folkloristiky. V každom prípade sa pri terénnych výskumoch nedajme odstrašiť novou vrstvou ústnej (kontaktnej) interpretácie jánošíkovej tradície, aj keď v nej bude miesto víl, pokladov a valašky množstvo iných postáv a rekvizít. I odraz odrazu je odrazom a má svoju autonómnu poznávaciu hodnotu.

ČISTOV, K. V.: Špecifikum folklóru vo svetle teórie komunikácie. Slov. Národop., 20, 1972, s. 345—359.

MELICHERČÍK, A.: Jánošíkovská tradícia na Slovensku. Bratislava 1952.

BACHTIN, M. M.: Fransua Rable i narodnaja kuľtura srednovekovja i renesansa. Moskva 1965.

ОБ АССИМИЛЯЦИИ ФОРМ КОНТАКТНОЙ И ТЕХНИЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ

Резюме

Автор в статье рассматривает совместное воздействие контактной и технической коммуникации при сохранении и развитии фольклорных традиций. Он предупреждает, что обе формы коммуникации часто перекрывают друг друга, хотя для существования фольклорных форм исключительное значение имеет естественная (контактная) коммуникация.

В статье констатируется, что письменная форма фольклорных или исходящих из фольклора источников в традиционной среде выполняла следующие фольклоризирующие функции:

- а) стабилизировала локальный или же региональный репертуар,
- б) оказывала положительное воздействие на его сохранение в памяти,
- в) помогает формировать разнообразие мотивов и стилей.

Анализ взаимных отношений фольклора и процесса фольклоризации и его существование в положении фольклоризма свиде-

тельствуют об ассимиляции технической коммуникации и устной коммуникации, поскольку техническая коммуникация также участвует в развитии фольклорных традиций. Размышления приводят к выводу, что обе формы коммуникации принимают участие в создании высших, синтетических форм этнокультурной традиции.

На примере разбойничьей, „яношиковской“ традиции автор показывает, как устная словесность, литература и остальные виды искусства участвовали в создании национально-репрезентативной формы яношиковской традиции и как эти различные формы коммуникации взаимно переплетались и оказывали влияние на понимание значения яношиковской традиции в контексте национальной жизни.

Такое синтетическое культурологическое понимание показывает в новом свете функцию фольклора в структуре национальной культуры.

DIE ASSIMILATION DER FORMEN DER KONTAKT- UND DER TECHNISCHEN KOMMUNIKATION

Zusammenfassung

Der Autor befaßt sich mit der Problematik des gemeinsamen Wirkens der kontakt- und der technischen Kommunikation beim Bewahren und Weiterentwickeln der Folkloretraditionen. Er macht darauf aufmerksam, daß sich diese beiden Formen der Kommunikation oft überdecken, obwohl die natürliche, die Kontaktkommunikation, für die Existenz von Folkloreformen größere Bedeutung hat. Es wird konstatiert, daß die schriftliche Aufzeichnung der folkloristischen oder der Folklore entstammenden Quellen im traditionellen Milieu folgende folklorisierende Folgen hat:

- a) sie stabilisierte das lokale oder das regionale Repertoire,
- b) sie hatte positiven Einfluß auf die Bewahrung dieses Repertoires,
- c) sie hilft die motivische und stilistische Mannigfalt gestalten.

Die Analyse der gegenseitigen Beziehungen zwischen der Folklore und den Folklorisierungsprozessen und die Auswirkungen dieser Beziehungen im Bereich des Folklorismus zeugen von einer Assimilierung der technischen und der mündlichen Kommu-

nikation, weil auch die technische Kommunikation an der Entfaltung der Folkloretraditionen Anteil hat. Diese Erwägungen gipfeln in der Schlußfolgerung, daß sich beide Formen der Kommunikation an der Bildung höherer, synthetischerer Formen der ethnokulturellen Tradition beteiligen.

Am Beispiel der Räuber- und Rebellen-erzählungen, die sich um die Gestalt des Volkshelden Juro Jánošík ranken, zeigt der Autor, wie sich das mündliche dichterische Schaffen, die Literatur und andere Arten des künstlerischen Schaffens an der Bildung der national-repräsentativen Jánošík-Tradition beteiligten, wie sich diese unterschiedlichen Formen der Kommunikation gegenseitig durchdrangen, ineinander aufgingen und auf diese Weise die Auffassung von der Bedeutung der Jánošík-Tradition für das nationale Leben des slowakischen Volkes beeinflußten.

Eine solche synthetische und kulturwissenschaftliche Auffassung rückt die Funktion der Folklore in der Struktur der nationalen Kultur in ein neues Licht.

Slovenský národopis

Časopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 29, 1981, číslo 1

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
PhDr. BOŽENA FILOVÁ, CSc.

Výkonná redaktorka
PhDr. VIERA GAŠPARÍKOVÁ, CSc.

Tajomníčka redakcie
PhDr. Zora Vanovičová

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., doc. PhDr. Emilia
Horváthová, CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová,
CSc., Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan
Leščák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek,
CSc., PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc.
PhDr. Štefan Mruškovič, CSc., PhDr.
Viera Nosáľová, CSc., PhDr. Adam Pranda,
CSc., doc. PhDr. Antonín Robek, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného
povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné pred-
platné Kčs 80,—

Výmer SÚTI č. 8/6.

Rozširuje Poštová novinová služba, objed-
návky vrátane do zahraničia a predplatné
prijíma PNS — Ústredná expedícia a do-
voz tlače, Gottwaldovo nám. 6/VII, 884 19
Bratislava. Možno objednať aj na každej
pošte alebo u doručovateľa.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1980

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой Ака-
демии Наук

Год издания 29, 1981, № 1

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Боžена Филова и Д-р Вера
Гаšпарикова

Адрес редакции: 813 64 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 29, 1981. Nr. 1. Erscheint viermal
im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Viera Gašpariková

Redaktion: 813 64 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 29, 1981, No. 1

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences.

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Viera Gašpariková

Editor: 813 64 Bratislava, Klemensova 19

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Anné 29, 1981, No. 1

Parait quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et

PhDr. Viera Gašpariková

Rédaction: 813 64 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

